

VERSLAG VAN HET LEVEN

STEPHEN JAY GOULD e.a., 1993. Uitgeverij Schuyt & Co, Haarlem. 256 blz., geïllustreerd, oorspronkelijke titel 'The book of life', prijs f 70,-. ISBN 90 6097 345 3.

Bij de flink aan de weg timmerende uitgeverij Schuyt & Co is de Nederlandse vertaling van 'The book of life' door de even beroemde als 'beruchte' wetenschapper Stephen Jay Gould verschenen. Bij dit mammoetproject, onder redactie van Gould, kreeg hij ondersteuning van nog vijf andere gerenommeerde vakmensen uit de paleontologie, biologie en antropologie.

Dit boek streeft nu eens niet, zoals zoveel boeken die wereldwijd verschijnen, naar een encyclopedisch karakter. Het poogt antwoorden te vinden op de vele vragen die het evolutionair raadsel keer op keer in de geest van mensen oproept en die door fossiel bewijsmateriaal in steeds verrassender hoeveelheden worden aangedragen.

Al bladerend kom je erachter hoe belangrijk het is, dat er steeds nieuwe boeken op dit gebied blijven verschijnen, daar de porties vers ontsloten kennis, door pas gedane ontdekkingen die de meningen drastisch doen herzien, dit vereisen.

Wat opvalt is, als je het boek ter hand neemt en

losjes doorbladert, dat het rijk geïllustreerd is en dat er flagrante verschillen in uitvoering tussen de diverse afbeeldingen bestaan. Dit is niet zo verwonderlijk als je weet dat er maar liefst zes verschillende illustratoren aan dit gigantische boek hebben gewerkt. De schematische voorstellingen zijn helder en duidelijk, doordat er met kleurcodes is gewerkt, waardoor de diversiteit meteen in het oog springt. Dat er gekozen is om eerst de uitgangssituatie van de aarde te beschrijven, voordat men een aanvang neemt met het leven erop, is ook een groot winstpunt. De fraaie platen sieren de tekst in de meeste gevallen en laten een interpretatie van het landschap in de fantasie van de lezer toe. Kaartjes met vindplaatsen laten de lezer de vondst zelf lokaliseren.

Voor de lezer struikelt over het complexe begrip evolutie, biedt de inleiding een goede basis voor degenen die nog niet over voldoende beginkennis beschikken. Aan de hand van de wetenschappelijke ontwikkeling (het noemen van de ontdekker of bedenker van processen of theorieën) worden elementaire wegwijzers als 'continentverschuiving', 'fossielen' en 'systematiek' achtereenvolgens verklaard. Met een filosoferende verteltrant sluit de wetenschapper ons door het wonder dat 'leven' heet. Hij laat ons zien wat de samenbundeling van

stoffen tot gevolg heeft gehad. Vertrekend uit het microscopisch-kleine probeert hij het vormingsproces van het grote te ontsluiten. Hoe meer nieuwe woorden tot ons doordringen, hoe complexer, maar tevens ook hoe fascinerender deze flashback wordt.

Ondanks de hier gebleken positieve bijdragen, moet ik ook melding maken van de onvermijdelijke minpunten. Het gemis van een verklarende woordenlijst is, ondanks de meestal directe verklaring in de tekst, een storend element. Een ander hiaat is de evolutie van de insecten en vogels die hier achterwege gelaten is. De dinosauriërs verdienen hier meer speelruimte, zeker als je bedenkt dat zo'n adembenemende beroemde vondst van Protoceratops-eieren in de Gobiwoestijn niet genoemd wordt! Doch dit is muggezifterij als je het boek in zijn geheel overziet. Het is in duidelijke bewoordingen geschreven en hoewel er meerdere auteurs verantwoordelijk zijn sluiten de stijlen haarfijn op elkaar aan.

De woordkeuze en zinsbouw is zo gecomponeerd dat de lezer door het verhaal wordt meegesleept. Het zou echt jammer zijn als dit boek niet de waardering zou krijgen, die het dubbel en dwars verdient.

R. Steverink

RECENT VERSCHENEN

NIEUWSBRIEF VAN DE VLEERMUISWERKGROEP NEDERLAND, nr. 18, september 1994. 20 pp. Losse nummers verkrijgbaar bij de provinciale coördinator Jan Kluskens, Kruiszijweg 6, 6034 RZ Nederweert.

In deze Nieuwsbrief is een uitgebreid verslag opgenomen over onderzoek en bescherming van vleermuizen in het Rimburchbos (gemeente Landgraaf), geschreven door Ludy Verheggen en Jack Pöschkens. In dit gebied worden regelmatig vleermuizen in nestkasten aangetroffen, hetgeen leidde tot een uitgebreid onderzoek in 1993 en 1994. Maar liefst vijf soorten zijn in de kasten gevonden: Water-, Baard-, Grootoor- (vier kraamkolonies), dwerg- en Rosse vleermuis. Onderzoek met vleermuisdetectors in dit bos leverde zeven soorten op, waaronder de Ruige dwergvleermuis en twee kleine kolonies van de Rosse vleermuis.

Het grote belang van het Rimburchbos voor vleermuizen heeft ertoe geleid dat de gemeente het beheer van het oudste gedeelte van het bos heeft overgedragen aan het IVN Ubach over Worms.

JANSSEN, L., 1994. Dassenbescherming in Limburg. Overzicht van maatregelen, betrokken organisaties, knelpunten en hiaten. 39 pp. + bijlagen. Inlichtingen bij de Stichting IKL, 04750-31 200.

Dit rapport geeft een overzicht van de activiteiten die in Limburg plaatsvinden ter bescherming van de Das en de organisaties die daarbij een rol spelen. Aan de orde komen het Consultantschap NBLF, Das en Boom, Dassenwerkgroep Limburg,

Landinrichtingsdienst, Rijkswaterstaat, Provincie Limburg, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Limburgs Landschap, de Waterschappen, NS, KNJV, Kritisch Faunabeheer, LLTB, SBNL en het Genootschap. Geconcludeerd wordt dat een optimale afstemming van de beschermingsmaatregelen gewenst is, bijv. door het aanstellen van een coördinator. Het vergroten van het draagvlak bij gemeenten en een goed beheer van landschapselementen wordt eveneens aanbevolen. Hierbij zou de Stichting IKL een rol kunnen spelen.

CREEMERS, R.C.M., 1994. Amfibieën in uiterwaarden. Voortplantingsplaatsen van amfibieën in uiterwaarden. 138 pp. Verkrijgbaar voor f 25 bij de faculteit Natuurwetenschappen, Toernooiveld, 6525 ED Nijmegen en bij Stichting Ark, Jan de Jagerlaan 2, 6998 AN Laag-Keppel.

Het voorkomen van amfibieën werd onderzocht in relatie tot omgevingsfactoren, vegetaties, waterkwaliteit en overstromingsdynamiek. Het veldwerk werd verricht in Nederlandse en - als referentiebeeld - Hongaarse uiterwaarden. Drie onderzoeksgebieden liggen in Limburg: de Weerdbemden bij Kessel-Eik, Maasmechelen (B.) en de Hochter Bampd (B.). Hier zijn o.a. Alpenwatersalamander, Kamsalamander, Boomkikker, Meerkikker, Hazelworm en Levendbarende hagedis aangetroffen. De amfibieënstand in Nederlandse uiterwaarden blijkt slecht ontwikkeld te zijn, in tegenstelling tot de situatie in buitenlandse oobossen. De overstromingsdynamiek is een belangrijke factor voor de soortensamenstelling. Voor de voort-

planting worden laag-dynamische wateren geprefereerd. Het lijkt erop dat de waterkwaliteit geen direct beperkende factor vormt.

In het rapport worden aanbevelingen gedaan voor het beheer en voor natuurontwikkeling ten behoeve van amfibieën in uiterwaarden.

SHEPHERD, D. & G. KURSTJENS, 1994. Jaarverslag Hochter Bampd 1993. Stichting Ark. 84 pp. Te bestellen door overmaking van f 20 op giro 161432 t.n.v. Stichting Ark, Beek-Ubbergen o.v.v. naam rapport en ISBN-nr. 9074648207.

Op basis van de inventarisaties van 13 personen, waaronder Genootschapsleden, wordt uitgebreid verslag gedaan van de ontwikkeling van natuurwaarden, beheer en voorlichting in dit bij Smeermaas gelegen terrein. De gevolgen van hoog water in december en januari komen eveneens aan de orde.

Er werden 450 soorten hogere planten aangetroffen, waaronder Grote muggeorchis, Steenhoornbloem, Wondklaver, Spaanse zuring, Veldsalie, Hartgespan, Grootglaskruid, Daslook, Zandweegbree, Ruige anjer en een breed scala aan 'aangepoelde' cultuurgewassen. Het aantal soorten broedvogels bedroeg 60, met o.a. een kolonie Blauwe reigers. Buidelmees en IJsvogel waren elk met twee territoria present. Interessant is de aanwezigheid van Hazelworm en Levendbarende hagedis op korte afstand van de Maas. Van de 11 soorten sprinkhanen mag de zeldzame Gouden sprinkhaan niet onvermeld blijven.

Jo van der Coelen